

İSLÂM MEDENİYETİ VAKFI

İSLÂM MEDENİYETİ, 15 Ağustos 1967 tarihinde ilk neşir hayatına başlarken Türkiye Yüksek İslâm Enstitülerinin tek ve müşterek organı olarak yayın hayatına başlamıştı. O günlerin talebeleri olan bizler, bir araya gelerek Konya Yüksek İslâm Enstitüsü talebeleri arkadaşlarımızın çıkarmakta oldukları «Yeni Ümit» mecmuasını da kapatarak İSLÂM MEDENİYETİ'nin çıkarılmasına karar almıştık. Bu karar mucibince yeni mecmuamız, iki yıl aralıksız olarak neşre devam etti. Ancak 1968-69 Türkiye'nin buhranlı yılları, talebe teşekküllerinin durumlarını iyice sarsması sonucu Türkiye Yüksek İslâm Enstitüleri Talefe Federasyonunu da mali krizlere sürükledi ve İSLÂM MEDENİYETİ'nin kendiliğinden kapanmasını sağladı.

Aradan üç sene gibi uzun bir zaman geçmişti. Talebeliğimizdeki heyecanımız, bizden sonraki talebe kardeşlerimizde de devam etti. Onlar da İSLÂM MEDENİYETİ'ni çıkarmak için çalıştılar, didindiler ve nihayet üç sene sonra muvaffak oldular. 25 Kasım 1972 tarihinde ikinci devrenin ve üçüncü cildin ilk sayısını çıkardılar. Ancak bu devre ile birlikte talebe teşekkülleri için yeni güçlükler de ortaya çıkmıştı. Yeni cemiyetler kanunu gereğince talebe teşekküllerinin faaliyet sahaları daraltılıyor ve talebeler daha çok mekteplerine bağlanmak isteniyordu. Bunu gören talebe kardeşlerimiz, İSLÂM MEDENİYETİ'ni mecmuanın ilk heyecanını yaşamış olan bizlere devretmek istediler. Böylece İSLÂM MEDENİYETİ, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Mezunları Cemiyetine devredildi ve 26. sayıdan beri onun tarafından çıkarılmaktadır.

Bugün her seviyedeki müslümanın ve bilhassa mukaddesatına bağlı Türk münevverinin takip edebileceği tek aylık mecmua olan İSLÂM MEDENİYETİ'nin devamının sağlanması, onun lüzumuna inanan herkesi ilgilendirmektedir. Mecmuanın bugünkü idarecisi olan bizler, mecmuayı talebeliğimizde çıkardığımız ilk günden beri edindiğimiz tecrübelerle dayanarak onun ancak müstakil bir vakıfla devam edebileceği kanaatindeyiz. Ayrıca yürürlükteki Cemiyetler Kanunu ve cemiyet idarecilerinin sık sık değişme mecburiyeti de bu kanaatimizi kuvvetlendirmektedir. Bu münasebetle bu ay içindeki mezunlar kongresinde bu vadiye bir karar alınacağını umuyor ve diğer Yüksek İslâm Enstitüsü mezunlarının da aynı karara katılarak yeni kurulacak İSLÂM MEDENİYETİ VAKFI'nın bütün Türkiye Yüksek İslâm Enstitüleri mensuplarının müşterek mal haline getirilmesini sağlayacaklarını bekliyoruz.

Okuyucularımız ise bu yeni kuruluşta ne gibi harcı bulunabileceğini kendileri takdir buyursunlar. Hürmetlerimizle

İSLÂM MEDENİYETİ

SELÂM

Ahlâk

Ahlâkın Önemi ve İslâm Dinine Göre Temelleri

Prof. Muhammed
TANCI

İSLÂM dini kendisini insanlara «Hak» (1) din olarak sunar. Hak kelimesinin Kur'anda kullanıldığı yerleri incelediğimiz vakit, aşağıda gösterilen şu esas mânâlara işaret ettiği görülür.

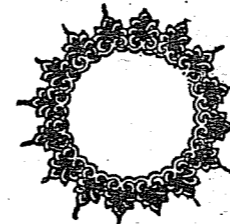
Hak:

1 — Zail olmıyan, değişmiyen şey (2), 2 — Şüphe arız olmayan kesin şey (3), 3 — İnançta, işte ve sözde gerçeğe uyan doğru şey (4), 4 — İnsanlar arasında ikâme edilen gerçek umumî adalet (5).

Kuran-ı Kerim «Hak» kelimesine bulunduğu yere göre çalışan ve bu mânâdan teferrü eden fakat onlardan uzaklaşmayan mânâlar ekler. Bu mânâları ve bunlardan belli bir istikamete göre teferrü edenler iki noktaya ehemmiyet verir: Nazarî ve amelî. Buradan «Hak din» olan islâmiyetin iki şeyi gerçekleştirmeyi hedef tuttuğu anlaşılır: İnsanın düşüncesini «doğru yoldan» ayrılmıyacak temellere göre düzenleyip ona yön vermek; aynı temellere göre insanın yaşayışını düzenleyip onu dilediği cihete doğru yöneltmek.

Burada islâmiyetin müminlere sunduğu düşünme metodundan bahsedecek değiliz. Onun yeri nazari islâm felsefesidir. Buradaki sözümler, islâmiyetin insanların yaşayışına ve ahlâk yapısının üzerinde kurduğu temellere verdiği büyük ehemmiyeti belirtmeye mahsus olacaktır. İslâmiyetin fert ve cemiyet olarak insanların yaşayışlarına ve işlerine verdiği önemin maksadı, onları islâmî gayenin sınırladığı belli yönlerde doğru sevk etmek ve bu gidişi düzenlemek, o müslümanlara iyilik getirecek bir yolda yürümelerini sağlayacak esasları koymaktır.

Bundan ötürü islâmda şeriat koymağa şiddetle ihtiyaç hissedilmiştir. «Hak» sözünün amelî mânâsı olan islâm şeriatı, insanın Rabbi ile olan münasebeti ve insanın insanlarla olan

münasebetine ehemmiyet verir. İslâmiyetin bu münasebetleri ifa etmek hususunda gösterdiği üstün hassasiyet son derece dikkatli bir adalete dayanmaktadır.

İslâm dininde ahlâkın değeri ve mertebesine işaret eden peygamber üslup ve şifa bakımından islâmiyeti, ahlâkın kıymetini ibadet derecesine yükselttiğini göstermektedir. *Hazreti Muhammed, peygamberliğinin bir bakıma ahlâki cihete hasredildiğini söyler. Çünkü o «yalnız güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim» ve «islâmiyet güzel ahlâktır» (7), ve «şüphesiz ki kişi güzel ahlâkiyle geceleri namaz kılan ve susuzluğa zor dayanan oruçlu mertebesine yükselir» (8) buyurmuştur. Bu hadiste üzerinde durulacak husus ahlâkın derecesini ibadetin seviyesine yükselten islâmî görüştür. İslâmiyetin teşvik ettiği her güzel ahlâk imandan bir parçadır. Onunla mütehallik olan, Allah'ın sevabını ve rızasını kazanır (9). İslâmiyetin reddettiği her kötü ahlâk insandan bir parça eksildir ve o insan Allah'ın öfkesine ve azabına hak kazanır (10).*

İslâmiyet nazarında iyi ahlâk ve insanlarla güzel muamelede bulunmak, terk edilmesi mümkün olan bir Kemal değil, bilakis İslâmiyetin hayat ve ruhundan gelen bir üstünlüktür. Güzel ahlâk olmasaydı islâmiyet taş kesilir ve donup kalırdı, tâlimatları ruhsuz ve cansız olurdu. İslâm peygamberi ister Rabbi, ister insanlarla olan münasebetlerinde olsun, islâmiyetin vazifelerini yapmak hususunda canlı bir misaldir. Ashabı onun işlerini ve sözlerini ondan ölü olarak değil, canlı olarak telâkki ettiler de islâm ahlâkının sağlam örnekleri oldular (11).

İslâmiyet, cemiyetteki gelişmeleri ve bunların islâm topluluğunun ruhuna icra edeceği değişikliği ve ahlâkın düşeceği kötürüm cansızlık, zafiyet ve musibeti bilhassa peygamberin ve ashabının ölümünden sonra hesaba kattığından, müslümanlar içinde vazifesi ahlâk hayatını koruyacak, ister ibadet olsun ister giriş olsun, islâmî talimatların donmuş ve taş kesilmiş şekillere inkılâp etmemesi için o ahlâkı ruh ve kuvvetle destekleyecek bir cemaatin bulunmasını teşvik etmiştir. *«İçinizden sizi hayra çağırın ve iyilikle iş yapın kötülüğü men eden bir cemiyet olsun» (12).* İslâmiyetin ilk zamanlarında bu cemaat zahitler tab'ası idi. İslâmın esaslarını hayatlarında ve işlerinde öyle tatbik etmişlerdir ki dindarlar arasında imân tarihinde en yüksek misâli vermişlerdir. Onların uzuvları, ve kalpleri birlikte ihlâs hususunda aynı derecedeydi. Bu tavırları, isterse Rableriyle alâkalı münasebetlerde olsun isterse bu hayatta insanlarla olan münasebetlerine raci olsun, arada bir fark yoktur.

Zahitler islâm topluluğundaki hareketlerine ehemmiyet vermiş ve kendilerinin islâm toplumuna karşı olan vazifelerini tahdid etmişlerdir. Onlar insanların yaşayışlarına iştirak eder, muayyen bir yaşayış tarzı ile onlardan ayrılmaz ve bir kenara çekilmezlerdi. O, islâm toplumunun kurulmasında onu kuvvetlendirmekte islâmın ruhuna ve ahlâkına iştirak etmesi, insanların sözünde ve fiilinde kendisine uymaları gereken bir önderdir, ve böylece islâm ahlâkını müslümanlar arasında yayar. Bu zahitler muayyen bir tabakaya mahsus değildirler. Zahit türlü ve çeşitli tabakalara mensup bütün müslümanlar arasından ortaya çıkar.

Müslümanların ekserisi bedenî amellerin ve dinî merasimin sahih olmasına dikkat etmişlerdir. Din âlimleri şeriatı tedvin ile meşgul olmuşlar ve çoğunluğun arzu ettiği ibadet ve muamelenin zahirî hükümlerine ehemmiyet vermişlerdi. Ruhî ve ahlâkî kısma müslümanlar onları kendi hayatlarına tatbik ederler diye önem vermemişlerdi. Fakat zahirî merasim yanında ahlâkî cihete de önem veren bazı âlimler vardı. Bunlar

islâm fıkının ibadet ve ahlâka şâmil olduğunu kavramış kimselerdi (13). Böylece islâm fıkı birbirinden farklı iki istikamette yürümüştür.

Zahirin fıkı uzuvların hareketlerine müteallik hükümleri bilmektir. Bu kısım fakihler ve müftüler ve devletin tayin ettiği kadılar meşgul olmuşlardır. Bir de «batın'ın» fıkı denilen kısım vardır ki islâm şeriatının ruhî ve vicdanî cihetine ehemmiyet verir. Her ikisi ile meşgul olan taifeler birbirinden ayrı yolda hareket etmişlerdir. İkinin yollarının ayrı oluşu islâm ahlâkının tarihinde en kötü izleri bırakmıştır. İslâm şeriatına dair yazılan eserlerde ibadet ve muamelâtta şekilcilğe ehemmiyet verilmiştir. Bunları inceleyenler telif ve okuma metoduna göre hareket ederek şeriatın ruhî cihetinden ayrılmışlardır. Zamanla bu kitapları okuyan müslümanların ekserisine bu kitapların islâm dininin icaplarını tamamiyle ihtiva ettiği fikri yerleşmiştir. İslâm eserlerinde bu istikamet izi görülecektir. Bu müslümanlar kitap şartlarının tahdid ettiği, ve şekillerini tasvir ettiği vazifeleri yaptıkları zaman, onları yapmağa sevkeden sebep ne olursa olsun dinî mesuliyetten kurtulduklarına inanmıştır. Bu merasimi ifa ettikten sonra islâmı hiç alâkası olmayan gibi yalan söyler, hırsızlık yapar, aldatır, dinen yasak olan şeyleri irtikap ederek hareket eder. Bunları yaptıktan sonra kendisine göre orta, başkasına göre de en iyi müslümanlardan olduğuna inandığı vakidir. İslâmiyetin ahlâka verdiği ehemmiyeti kavrayanlar, bu istikamet tehlikesini sezmişler ve onu tenkit etmişlerdir.

Seçkin âlim zahitler; derslerinde ve vaiz meclislerinde islâmiyetin ruhundan uzak kalan fıkı ve fetva kitaplarına yükleniyor ve onlara istikâmet vermeye çalışıyorlardı. Başlangıçta bu tenkit kabul ediliyor ve tenkitçiler hürmetle karşılanıyordu. Her iki grup kendi görüşüne göre hareket etti. İslâm toplumuna giren yeni unsurlarla, islâm toplumunun tekâmül etmesi her iki istikamet birbirinden uzaklaşmasına ve aralarındaki mesafenin genişlemesine yol açmıştı. Fakihler şekliyata önem vermeğe devam ettiler. Anlayışları, hüküm çıkarmaları ve eserlerinde kullandıkları metodlarına yöneltilecek en küçük tenkidi bile kabul etmiyorlardı. Zahitler de eski gidışatlarından döndüler, insanlardan uzaklaşarak bir kenara çekilmeyi ve yaşayışlarında tam selbî bir tavır takınmayı esas prensip olarak tercih ettiler. Bu selbî yaşayışlarına aykırı olan hayatın bütün icaplarını hakir görerek küçümsediler. Böylece fıkı ile tasavvuf arasında gelenek halini alan meşhur mücadele başladı. İslâm ahlâkının esasları bu iki taifeden birinin ifratı diğerinin tefriti arasında ortaya çıkamadı.

İslâmiyetin islâm ahlâkını üzerinde kurduğu temeller; islâm akidesinde yüce Allahın sıfatlarıyla sıkı sıkıya ilgilidir. Müslümanın inandığı bu ilâhî sıfatlar onun hayatında derin izler bırakırdı.

İslâm dinine göre Allahın ilk sıfatı müsavi surette bütün âlemlerin rabbi olmasıdır. Türlü renk ve çeşitli cinsiyetlerine rağmen bütün beşeriyet, derece ve mertebeleri ne olursa olsun, Allahın önünde eşittir. İslâmiyet, insana baktığı zaman ona verdiği ilk esâşlı sıfat beşeriyet fertlerinden her birinin *sorumlu bir insan* olduğudur. Onun akli ve yarıdıştaki kaabiliyeti sorumluluk emanetinin kendisine yüklenmesini gerektirmiş, o da bu emaneti (14) yüklenmiştir. Bu hayatta bakî kaldıkça bu emaneti koruması ve onu kaybetmemesi ona farz olmuştur. İslâmiyete göre bu *sorumlu insan*'ın değeri bu emanete sadık kalarak, icaplarına riayet ettiği ve onları yerine getirdiği nisbetedir.

İslâm dinine göre, Allahın bu kâinat ve hayatta mevcut insanla mü-

nasebeti, ilim, tedbir, yaratmak ve rahmet etmek alâkasıdır (15). O, islâmîyetin islâm ahlâkının yegâne direği kabul ettiği ahiret hayatında *din gününün sahibi*'dir (16). Orada insanların ihtilâfa düştükleri şeylerde aralarında hükmeder (17). Allahın ilmi, insanın hareket ve sözlerinden *gizli olana* ve *açıktaki olana* şamildir (18). O, bu ihatalı geniş ilmi ile insan nerede olursa olsun, onunla (19) beraberdir. Yaratığından gafil değildir (20). Onların işlediklerinden en küçük bir zerre bile ondan kaçmaz (21). Gizlilikleri meydana çıkaran bu ilme göre, Allah, insanı ve ondan başka bütün diğer varlıkları yaratır, merhamet (22) ve adalete (23) dayanan idaresi cereyan eder.

İslâm akidesine göre Allahın sıfatlarına bu şekilde bir bakış bizi aşağıdaki gerçeklere ulaştırır:

1 — *İnsanlar arasındaki eşitlik*: Bu, bütün insanları, birini diğerinden üstün olmadığı bir mertebeye koyan geniş bir uluhiyetin gerektirdiği sonuçtur. İnsanlar yalnız, islâmîyetin kendine yüklediği vazifeleri yaptıkları ve onlara önem verdikleri ölçüde birbirinden ayrılırlar.

2 — *İnsanın yaptıklarından hiç bir şey Allaha gizli değildir*: Bu, ilmi ilâhının şümül ve ihatasının gerektirdiği şeydir. İnsanın işlediklerinden gizlediği veya ilân ettiği her şey Allahın ilmine göre aynı açık ve seçikliktedir. Allah büyük küçük bütün gerçekleri açığa vuran bu ilim sebebi ile insanla birlik ve ona yakındır.

3 — *Kıyamet gününde insanlar arasında hak ile hükmetmek*: «Din gününün sahibi (24)» olan Allah Kıyamet gününde onların arasında hükmedecektir» (25) o günde bütün mahlûkata :Bugün herkes yaptığını alacaktır. «Bu gün zulüm yoktur (26)» diyecektir.

Kıyamet gününde insanlar arasında hükmetmek, mümin insanın kalbine, adalet elinin yetişmeyip ve gizlediği sapık gidişinde, insanların gözlerinden gizli kalan hainliklerinde, münafıklık ve hakikatına aykırı bir şekilde görülmesinde bir fayda olmayacağı esasını yerleştirir. Allahın ilmi onun gizlediği ve aşikâr yaptığı şeyleri ihata eder.

Allah uyumaz, O insanların gözlerinin görmediğini görür. İlâhî adalet kıyamet gününde herkesi gözetlemektedir. O gün onların dilleri, elleri; ayakları kendilerine karşı yapmış oldukları şeyler hakkında şahitlik edecektir. O gün Allah onlara alacaklarını tamamiyle öder ve Allah'ın açık bir gerçek olduğunu öğrenirler» (27).

Bu ve buna benzer gerçeklerin gayesi, islâmîyetin ahlâk kaidelerini zayıflık ve ölümden koruması için onların etrafını tel örgüyle çevirmektir.

Ahlâk kaidelerinin, islâm toplumunda canlı ve gerçek birer vakıa olmaları için onlara inanmayı müslümanların kalblerine yerleştirmiştir ki, insanlar onlara inandıkları ve imanları da gerçekleştiği vakit, kalbleri, iç duyguları ve vicdanları, bu kaidelerin hayatîyetini, kuvvetini, tazeliğini muhafaza eder ve onları kurumaktan ve sakatlanmaktan korur.

İslâmîyetin, bu gerçekleri müslümanların kalblerine yerleştirmek için kullandığı metod, onları, her müslümanın her namazında okumasını farz kıldığı bir kaç kelimedede hülâsa etmiş olmasıdır.

Müslümanların rablerine yalvardıkları en kutlu anlarında, namazlarında okudukları dört cümle üzerinde dikkatle duralım.

İslâmîyet onlara ne okumalarını emretmiştir?

Allahu Ekber...

(Allah Yücedir)

Hamd âlemlerin rabbi olan Allah'a (28)

Rahman ve rahim, din gününün sahibi (29 Allahu Ekber!..

Milyonlarca müslüman, bu cümleyi kalbleriyle ruhlariyle yönelerek huşu içinde günde doksandört defa tekrarlamaktadırlar.

Evet! Allahu Ekber,

Ondan başka mal, mülk, zenginlik, hayat zevkleri ve rütbenin hepsi yok olup giden, devam etmeyen küçük geçici şeylerdir. Bunlar devamsız şeyler olduklarından, islâmîyetin görüşüne göre, bir insanın diğer insana üstün olmasını tâyin için ölçü olmağa lâik değildirler. Allah Büyüktür, ondan başka her şey küçük ve küçüklükte hepsi birbirine eşittir.

Milyonlarca müslüman bu cümle ile bu maddî âlemin varlık âlemine karşı yerini belirttikten sonra namazlarında okumağa devam ediyorlar ve günde onyededi defa: Övme, âlemlerin Rabbi esirgeyen, bağışlayan, din gününün sahibi Allaha'dır, diyor. Milyonların dilleri bu cümleleri söylüyor. Bunlar, müslümanların hayatlarında, temizliğin ve kutluluğun hükmü sürdüğü anlar namazlarında, kalbleriyle kalıplarıyla Yüce Allaha yönelerek okumaları için, islâmîyetin Allahın sıfatlarından seçtiği sıfatlardır ki müslümanları kulluk bakımından eşit bir derecede birleştirir. Orada zengin zenginliği ile fakire karşı, kuvvetli kuvveti ve rütbesi ile zayıfa karşı kendini üstün göremez. Hepsi «Esirgeyen bağışlayan, din gününün sahibi» adaletine nispetle birbirine eşit mesafede bulunur. Her şeyi kaplayan rahmeti (30) ve zulüm olmayacak din günündeki adaleti hepsine şamil olur. «Zerre miktarı iyilik yapan onu görecektir, zerre miktarı kötülük yapan, onu görecektir.» (31) Bu, İslâmîyetin yüksek idarelere inanmayı sağlamak için takip ettiği yoldu. Müslümanlar da onlara inandılar. Ama; imanlarının derecesi kuvvetli ve zayıf olma bakımından değişir. Bundan dolayı, islâmîyetin ahlâk kaidelerini koruma hususunda başvurduğu vesileler çeşitli olmuştur. İslâm şeriatının koyduğu kanun ve cezalar, ahlâkın varlığını ayakta tutabilme vasıtalarından biridir. Bunlar hayatlarında inhiraf edenleri doğru yola çeker götürür.

Maddî devletin cihazları hedefe ulaşmaktan aciz kaldığı zaman, insanın emredildiği Allahın sıfatlarına inanmasıyla yüksek ahlâkî kaideleri muhafazaya başlar ve onların hayata tatbikini temin eder.

İşte, bu vicdana bir sakatlık katılık ârız olduğu zaman, insanî, adalet gizli ahlâktan inhiraf eden kimseleri yakalamaktan aciz olmasından, ahiret gününe iman etme zarureti doğar. Çünkü o zaman her şeyi bilen Allah insanlar arasında hükmedecektir.

Hak din, olması itibariyle, İslâmîyette ahlâkın gayesi, insanlar arasında adalettir. Gizli ve aşikâr az ve çok olan zulmün kişide, malda ve namusta kalktığı dikkatli bir adaletle gerçekleşir. Bu adaletin başka bir gayesi daha vardır: Yüksek insanî ideleri araştırmaktır.

(1) Tevbe: 38, Nisa: 104, 169, Muhammed: 32.

(2) Ra'd 17, Şura 24, İsa 81.

(3) Casiye 38, Zariyat 23, Yunus 53, 55, Nebe 99.

(4) Müminun 63, Zümer 69, 75, Enbiya 112 Sad.

(5) Kaf: 20.

(6) Muvatta, Şevk ile beraber 4/256.

(7) Muhtasar Kenzel Umumal 2/132 Müslim.

(8) Muhatta şerh ile beraber 4/255 Muhtazar kenz.

(9) Buhari el-edeb, el-müfreal 108-110-55-57 beden rivayet edilmiştir. El-ummal 2/131 müsnes'el İman Ahmed b. Han.

(10) Nahl 19, Zümer 60, 72, Müminan 35, 75.

(11) İbni Haldun Şira el Sail 15.

(12) İmran 154.

(13) Bundan sonra İslâm dinine dair yazılar.

(14) Ehzab 72, Ebus - Sual tefsirine bak 6/804/806.

(15) Burada Aristo felsefesinin Allaha ispat edilmesine çok gördüğü bu münasebete işaret etmeği faydalı görüyoruz.

Bu felsefeye göre Allah bu âlemin hareket ettirenidir. Fakat kendisi bu hareketten mahrum elleri bağlıdır. (B. Russel, History of western philosophy, P; 168. W. Duvant, story of philosophy, P. 57-58, Yusuf Kerem tarih el felsefe el-yunaniye 237, Macit Fahri, Aristotalisel muallim el evvel 101).

O bu felsefede kemal sıfatıyla muttasıf ise de bu kemal haddi zatında eksikliklerdir. Çünkü onun kemali zâtı mânası onun düşüncesi kendi varlığını aşamaz. Her ne kadar mümkün değilse de faraza, kendinden başka bir şey düşünmüş olsa, kâmil olmayan bir şeyi düşünmüş olur ki bu onun kemalini eksiltir. (B. Russel, 168-169 Yusuf Kerem 237, Macit Fahri 100-101).

Bu felsefenin zorunlu neticesi şudur. Bu felsefeye göre Allah'ın bizim hakkımızda ve yaşadığımız bu âlem hakkında bir şey bilmemesi gerekir. (Aristo, Maba, a el tabi'a kitap 12, fasıl 9 sayfa 10740 satır. 20 VD) Varlıklar zatından başka bir şey bilmiyor ve konuşmuyorsa bu kâinatın yapıcı illeti olması imkânsızdır. (İslâm tabirine göre bu kâinatı yaratmak imkânsızdır.)

Çünkü yaratmak ve yapmak akıl sahibi varlıklardaki anlayış ve kavrayışla alakalıdır. (Macit Fahri, 101 W. Duvant 57) Aristonun felsefesi şöyle netice verir. Bu âlemden hiç bir şey bilmiyen Allah onun idaresiyle de ilgilenmez.

(16) Fatiha 3.

(17) Secde 25, Hac 17.

(18) Taha 110, Kasas 69, Bakara 220.

(19) Hadid 4, Mücadele 7, Zuhuruf 80, Kaf 16-18.

(20) Müminur 17, Hud 123, Neml 93.

(21) Yasin 6, Sebe 3.

(22) Bakara 29, Furkan 2, Lukman 10-11, Müminun 12.

(23) Yunus 2, 3 Ka, D 2.

(24) Mümin 63, Zümer 69, Müminur 17, Bakara 281.

(25) Fatiha 3.

(26) Yusuf 64-92, Mümin 110-119.

(27) Müminun 17.

(28) Nur 24-25

(29) Fatiha 1-3.

(30) Araf 155.

(31) Zilzal 7-8.

BİR AÇIKLAMA

Mecmuamızın 25. sayısında açmış olduğumuz yarışmaya, uzatmış olduğumuz gün sonuna kadar bir çok okuyucumuz katılmış ve gelen incelemeler tasnif edilerek daha önce ilân ettiğimiz jüri heyetine takdim edilmiştir. Ancak Haziran ayının imtihan ayı olması ve jüri heyeti üyelerimizin çoğunluğunun da İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünde öğretim üyesi bulunmaları sebebiyle henüz yarışma sonuçları alınamamıştır. İnşallah çok kısa bir zamanda neticeleri alarak muhterem musabıklara ve okuyucularımıza durumu ilân ederiz.

Hürmetlerimizle

İSLÂM MEDENİYETİ

Fıkıh

İslâm, Günah ve Tевbe

Ziya KAZICI
Kandıra Lisesi
Din Bilg. Öğretmeni

İNSAN, ruh ve beden denilen iki varlıktan meydana gelmiştir. O, Allah'ın verdiği akıl yüzünden diğer yaratıklardan daha farklıdır. Allah'ın insanda yakmış bulunduğu akıl ışığı, kendisini yaratılış gaye ve sebebine uygun bir şekilde hareket etmeye zorlar. İslâm, insanı mükellef kılarken, ona mukaddes emaneti yüklemiştir.

Yeryüzüne halife olarak gönderilen insan, ayrı istikametlere giden iki yol ile karşı karşıya bulur kendisini. Bu iki yoldan birine girme serbestisinde olan bu varlık, Allah'ın kendisine verdiği ve Peygamberlerin risaleti ile desteklenen akli sayesinde ya hak yola girecektir, yahutta dışı şeytan ve nefis tarafından süslenmiş, fakat sonu sefaletle bitecek olan diğer yola girecektir. Nasıklı mes'uliyeti başkasını ilgilendirmezse, bu yollardan birine girme hürriyeti de, başkalarını ilgilendirmez. O, hür ve müstakildir.

İnsan, yaratılıştaki meleklerden farklıdır. Ona nefis verilmiştir. Bu yüzden İslâm, insanı melekler gibi her türlü günah ve kötülüklerden uzak bulunan bir varlık olarak kabul etmez. İnsan çeşitli bedenî zaaflarından dolayı günah bataklığına girebilir. Cesetle ilgili ağırlıklar, insanı şehvet uğurumuna yularlayabilir. İslâm, bütün bunları kabul ediyor. Nefs, Şeytan ve ağırlıkların günaha sürüklediği insan, kendi nefesine zülm edince Rahmet-i İlahîden tard edilmez. İslâm'da ona açık bir kapı bırakılmıştır. İşte bu kapı tevbe kapısıdır, bu kapı hiç bir zaman kapanmaz. Nitekim Mevlânâ Mesnevisinde şöyle der:

«Cennetin Tanrı rahmetiyle sekiz tane kapısı var, oğul. O sekiz kapıdan biri de tevbe kapısıdır.

«Öbürlerinin hepsi de bazan açılır, bazan kapanır, fakat tevbe kapısı hep açıktır.» (1)

